



Bakgrunn for vedtak

Hovda kraftverk

Åmot og Stor-Elvdal kommuner i Hedmark fylke



Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Blåfall AS
Referanse	200806668-73
Dato	19.12.2014
Notatnummer	KSK-notat 108/2014
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Eirik Bjørkhaug

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Et utbygging av Hovda mellom kote 382 og kote 249 har tidligere blitt vurdert og avslått av NVE på bakgrunn av stor konflikt med to nasjonalt viktige bekkekløfter med fuktighetskrevede rødlistede arter som trådrag (VU) og fossefyllav (EN).

Blåfall AS søker nå om en redusert utbygging mellom kote 358 og kote 295 i Hovda i Åmot og Stor-Elvdal kommuner i Hedmark. Kraftverket vil få en maksimal slukeevne på 3,6 MW og en årlig produksjon på om lag 11,4 GWh. Nedbørfeltet er beregnet til 160,7 km², alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,288 m³/s og middelvannføringen 4,76 m³/s. Vannveien vil bestå av nedgravde rør på hele strekningen og vil bli godt tilbaketrasket fra elveleiet.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 11,4 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2011-13) har NVE klarert om lag 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Åmot og Stor-Elvdal kommuner og Hedmark fylkeskommune er positive til prosjektet. **Fylkesmannen i Hedmark** fremmer innsigelse til prosjektet på bakgrunn av forhold knyttet til Hovda som sammenhengende bekkekløftsystem med nasjonale verdier. **Åmot Jakt- og Fiskeforening, Naturvernforbundet i Hedmark og Forum for Natur- og Friluftsliv – Hedmark** går imot prosjektet. **Eidsiva Nett AS** opplyser om at omsøkt transformatorstasjon på Furuset må bygges dersom Hovda skal kunne tilkobles eksisterende nett. **Statens vegvesen** forutsetter at detaljer omkring kryssing av riksvei 3 blir avklart i engen søknad.

Det omsøkte prosjektet kommer ikke i konflikt med de to nasjonalt viktige bekkekløftene. NVE mener de negative konsekvensene ved bygging av Hovda kraftverk hovedsakelig er knyttet til den rødlistede arten trådrag og en regionalt viktig (B-verdi) bekkekløft. I vurderingen har NVE videre lagt vekt på at en utbygging av Hovda kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. NVE mener at ulempene kan avbøtes ved at det blir sluppet tilstrekkelig minstevannføring hele året, samt at man unngår fysiske inngrep i og nær de registrerte bekkekløftene. Under forutsetning av at de avbøtende tiltakene blir gjennomført mener NVE at konsekvensene kan reduseres i en slik grad at virkningene for allmenne og private interesser er akseptable.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Blåfall AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Hovda kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Fylkesmannen har fremmet innsigelse til søknaden. Det er avholdt innsigelsesmøte om saken. Hvis innsigelsen ikke blir trukket innen ordinær klagefrist blir saken sendt over til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering.....	15
NVEs konklusjon	20
Forholdet til annet lovverk	21
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	23
Øvrige forhold	25
Vedlegg	25

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Blåfall AS, datert 25.2.2013:

Hovda kraftverk, planendring, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	160,7
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	150
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	29,6
Middelvannføring	l/s	4,76
Alminnelig lavvannføring	l/s	0,288
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	0,67
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	0,224
Restvannføring		0,4
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	358
Avløp	moh.	295
Lengde på berørt elvestrekning	m	2200
Brutto fallhøyde	m	63
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,137
Slukeevne, maks	l/s	8,5
Minste driftsvannføring	l/s	0,2
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	300
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	200
Tilløpsrør, diameter	mm	1900
Tunnel, tverrsnitt	m ²	-
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1850
Installert effekt, maks	MW	3,6
Brukstid	timer	3580
MAGASIN		
Magasinvolum	mill. m ³	-
HRV	moh.	-
LRV	moh.	-
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	3,5
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	7,9
Produksjon, årlig middel	GWh	11,4
ØKONOMI		
Utbyggingskostnad	mill.kr	48,2
Utbyggingspris	kr/kWh	4,23

Hovda kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	3,6
Spenning	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	3,9
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	km	2,6
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Blåfall AS er totalleverandør for bygging og drift av småkraftverk. Blåfall AS har inngått avtale med fallrettshaverne i Hovda på planlagt utbygd strekning. Dersom det blir gitt konsesjon vil det stiftes et selskap med navn Hovda kraftverk AS.

Beskrivelse av området

Hovda utgjør grense mellom kommunene Åmot og Stor-Elvdal i Hedmark, om lag 1 mil nord for Rena. Vassdraget renner fra vest mot øst og har utløp i Glomma.

Inntaket er planlagt på kote 358 nedenfor en stor avgrenset bekkekløftlokalitet av nasjonal verdi. Hemmeldalen naturreservat ligger om lag 6-7 km oppstrøms inntaket. Kraftstasjonen er planlagt på kote 295 oppstrøms en viktig avgrenset bekkekløft. Elva mellom inntak og kraftstasjon går i slakt terreng uten vesentlige fosser eller strykpartier. På denne strekningen forekommer det heller ingen utpregede kløftemiljøer med unntak av et 150 meter langt parti like nedenfor en bekk som renner sammen med Hovda i nedre del av tiltaksområdet. Det går skogsbilveier langs Hovda inn til Hovdedalen på nordsida og til Bjømborgsbua på sørsida, og det drives aktivt skogbruk i området.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket er planlagt på kote 358. Elva er, ved inntaksområdet, bred og lengden på dammen vil bli om lag 40 meter. Dammen er planlagt som løsmassedam kombinert med betongoverløp. Høyden vil bli om lag 4 meter. Inntaket vil demme opp om lag 4200 m² oppstrøms dammen.

Vannvei

Rørgaten vil bli nedgravd i hele sin lengde på sørsiden av elva og vil bestå av 1900 mm GRP-rør. Avstand fra elva vil variere fra 20 til 300 meter og det vil bli nødvendig med et ryddbelte med om lag 20 meters bredde på den 1850 meter lange traseen. Enkelte steder med skjæringer eller bend kan det bli behov for en noe større bredde på ryddbeltet.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt med avløp på kote 295. Kraftstasjonsbygningen vil bli på om lag 80 m². Det vil bli installert to francisturbiner med ytelse på til sammen 4,5 MW. Kraftverket vil bli kjørt etter tilsiget, og det er ikke aktuelt med effektkjøring.

Nettilknytning

Kraftverket vil bli tilkoblet nettet ved transformatorstasjon ved Søndre Sætre. Tilkoblingen vil bli som en 2,5 km lang nedgravd rørgate, med unntak av kryssing av Hovda som vil bli som luftspenn (ca. 30 meter).

Veier

Adkomst til inntaket utføres som en om lag 200 meter forlengelse av eksisterende traktorvei/sti. Det vil bli en midlertidig anleggsvei langs rørgatetraseen mellom inntak og kraftstasjon. Adkomst til kraftstasjonen utføres som en 200 meter lang forlengelse av eksisterende vei.

Massetak og deponi

Det er ikke planlagt å åpne massetak eller å etablere områder for massedeponering. Overskuddsmasser vil bli deponert lokalt, langs rørgatetraseen. Det vil fortrinnsvis bli benyttet stedlige masser til omfylling av rør og behov for masser ut over dette vil bli tilkjørt fra eksisterende massetak.

Arealbruk

Rørgaten vil bli 1850 meter lang og 20 meter bred i anleggsfasen, noe som tilsier et arealbeslag på 37 daa. Etter som traseen gror til vil dette arealet bli mindre. Inntaket vil få et midlertidig arealbehov på om lag 6 daa, og et permanent behov på 4,5 daa inkludert neddemt areal oppstrøms inntaket. Adkomst til inntak og kraftstasjon vil samlet utgjøre om 1,2 daa.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Det planlagt utbygde området er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF-område.

Samlet plan (SP)

Et prosjekt i elva Hovda inngår i Samlet plan med navnet Hemmel kraftverk. Dette kraftverket var planlagt med inntak på kote 540 og kraftverk på kote 400. Det ligger altså i sin helhet ovenfor det omsøkte prosjektet. Det ville hatt en installert effekt på 8,9 MW og en middelproduksjon på 27,9 GWh. Prosjektet står nå i kategori II og stadium 6 "rest". Det kan derfor ikke konsesjonsbehandles nå. Det omsøkte alternativet er under grensen for behandling i Samlet plan og ikke i konflikt med en ev. senere utnyttelse av det eksisterende SP-prosjektet

Verneplan for vassdrag

Vassdraget er ikke vernet.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket vil ikke påvirke inngrepsfrie områder.

Nasjonale laksevassdrag

Vassdraget er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Hemmeldalen naturreservat ligger 6-7 km oppstrøms det planlagte inntaket til Hovda kraftverk. Nabovassdraget Åsta ble vernet i 1973. Imsa noe lenger nord ble vernet under suppleringen av Verneplan for vassdrag i 2005.

Fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

NVE er ikke kjent med at det foreligger hverken kommunale eller fylkesvise planer for småkraftverk i henholdsvis Åmot kommune, Stor-Elvdal kommune eller Hedmark fylke (som omfatter Hovda).

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er en planendring til tidligere behandlet og avslått konsesjonssøknad til bygging av Hovda kraftverk. Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Opprinnelig søknad ble kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn og sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området 7.9.2011 sammen med representanter for søker, en av grunneierne, Åmot og Stor-Elvdal kommuner, Fylkesmannen i Hedmark, Hedmark fylkeskommune, Eidsiva Nett, Rådgivende Biologer og grunneiere nedstrøms kraftverket.

Planendringen ligger innenfor det som ble befart i 2011 og det er derfor ikke invitert til sluttbefaring av det reduserte prosjektet.

Flere høringsparter er kritiske til at de ikke ble gjort kjent med høringen. NVE har i tråd med vanlig praksis sendt planendringen av Hovda kraftverk på en begrenset høring til de som uttalte seg til det opprinnelige prosjektet, siden det reduserte prosjektet ligger geografisk innenfor det som opprinnelig var omsøkt.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Stor-Elvdal kommune har i kommuneplanens arealdel markert flere vassdrag hvor det er det er muligheter for kraftutbygging. Hovda er ikke en av disse. Kommunen er likevel av den oppfatning at planendringssøknaden for Hovda fremstår med mindre negativ påvirkning på miljø, slik at kommunen stiller seg positiv til utbygging av Hovda kraftverk.

Åmot kommune gjentar sin positive holdning til prosjektet og med den reduserte utnyttelsen blir bekkekløftene og rødlistarten trådrag etter kommunens syn ivaretatt på en hensiktsmessig måte.

Fylkesmannen i Hedmark uttaler følgende i brev av 19.19.2013:

«Kunnskapsgrunnlaget er i denne saken mangelfullt på flere punkter, både når det gjelder hvilke biologiske verdier som vil bli påvirket av tiltaket, konsekvensene av disse påvirkningene og alternative måter å fremskaffe den aktuelle energimengden på. Kunnskapsgrunnlaget er imidlertid tilstrekkelig til å fastslå at Hovdas bekkekløftsystem er en rødlistet naturtype og at

det er et av få bekkekløftsystemer i Hedmark med nasjonal verdi når det gjelder biologisk mangfold. De foreslåtte avbøtende tiltakene synes bare i liten grad å kunne redusere tiltakets negative effekter på det biologiske mangfoldet.

Etter Fylkesmannens syn er de biologiske verdiene som er knyttet til Hovdas bekkekløftsystem vesentlig større enn den samfunnsmessige nytten ved produksjon av 11,4 GWh, en marginalt økt skatteinngang til de berørte kommunene og liten varig sysselsettingseffekt. Det er viktig å sikre noen sammenhengende bekkekløftøkosystemer i Hedmark for framtida for å gi truende arter med særlig økologiske krav overlevelsesmuligheter. Fylkesmannen frarår derfor at den foreliggende søknaden om tillatelse til å bygge Hovda kraftverk i Stor-Elvdal og Åmot kommuner innvilges og fremmer innsigelse til dette.»

Hedmark fylkeskommune påpeker at jordkabelen må legges slik at den ikke kommer i konflikt med automatisk fredet fangstanlegg på nordsiden av Hovda. Fylkeskommunen viser til fiskeundersøkelser vedlagt ny søknad der et naturlig vandringshinder like oppstrøms planlagt kraftstasjon sannsynligvis hindrer vandrende ørret og harr fra Glomma å komme opp til berørt strekning. FK vurderer derfor at tiltaket vil ha negativ innvirkning for stasjonær ørret på berørt strekning, men tillegger ikke dette stor verdi. FK ber NVE vurdere tiltaket etter vannforskriften §12 og naturmangfoldlovens prinsipper i § 8-12 med særlig vekt på § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. FK tenker da særlig på Glommavassdraget som helhet.

Åmot Jakt- og Fiskeforening (ÅJF) går imot prosjektet. Mange vassdrag i området er utbygd. Bekkekløftene i Hovda er biologisk verdifulle og det finnes ikke mange slike i Hedmark. ÅJF mener villreinen i Rondane kan bli negativt berørt da villreinens habitatbruk strekker seg helt øst mot Glomma. De nye fiskeundersøkelsene er ikke omfattende nok til å kunne avvise at området er gytestrekning for ørret. Betydningen av friluftsliv og landskap er videre undervurdert. De mener også at kunnskapsgrunlaget er for dårlig og at et positivt vedtak i Hovda vil være i strid med naturmangfoldloven om føre-var-prinsippet. Til sist etterlyser de en vurdering av sumvirkninger i området.

Naturvernforbundet i Hedmark (NVF) går imot prosjektet. De mener inntaket vil demme ned et stort areal, minstevannføringen er for liten og de mener at også nytt prosjekt vil innebære betydelige inngrep i et intakt elvesystem med verdifulle naturkvaliteter herunder bekkekløft med trådragg og fugler tilknyttet elva. Villrein kan bli negativt berørt selv om tiltaket er planlagt et godt stykke utenfor Rondane villreinområde. De nye fiskeundersøkelsene er ikke omfattende nok til å kunne avvise at området er gytestrekning for ørret og NVF er usikker på om vandringshinderet er et absolutt vandringshinder. Betydningen av friluftsliv og landskap er videre undervurdert. Avslutningsvis etterlyser de en vurdering av sumvirkninger i området.

Forum for Natur og Friluftsliv – Hedmark går imot prosjektet på grunn av negative konsekvenser for trådragg i en biologisk verdifull bekkekløft, konsekvenser for fossefall og at tiltaket er nær kalvingsland for villrein. De mener videre at de nye fiskeundersøkelsene ikke er omfattende nok til å kunne avvise at området er gytestrekning for ørret og harr. Betydningen av friluftsliv og landskap er videre undervurdert. Til sist etterlyser de en vurdering av sumvirkninger i området.

Eidsiva Nett AS påpeker at dersom Hovda kraftverk skal tilkobles eksisterende høyspentlinje som beskrevet i søknad (ved Søndre Sætre), forutsetter det bygging av konsesjonssøkt transformatorstasjon på Furuset dersom konsesjonsgitte kraftverk (Neta, Kolåsmyrfallet og Styggberget) også bygges ut.

Statens vegvesen forutsetter at detaljer omkring kryssing av riksvei 3 blir tatt opp og avklart i forbindelse med egen søknad.

Tiltakshaver har kommentert høringsuttalelsene slik:

[...]

«Eidsiva Nett AS:

Eidsiva Nett AS skriver at dersom Hovda kraftverk skal knyttes til eksisterende høyspentlinje som beskrevet i søknaden, forutsettes det bygging av konsesjonssøkt transformatorstasjon på Furuset dersom konsesjonsgitte kraftverk lenger nord bygges ut.

Kommentar:

-

Fylkesmannen i Hedmark:

Fylkesmannen i Hedmark (FH) frarår at Hovda kraftverk skal få konsesjon. Begrunnelsen fra FH kommenteres punktvis under:

- 1) FH skriver i sin høringsuttalelse at tiltaksområdet ikke er fullstendig kartlagt med hensyn på fuktighetsavhengige kryptogamer og at det foreligger få opplysninger om sopp og insekter.*

Kommentar:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har laget en mal for registrering av biologisk mangfold i forbindelse med småkraftutbygginger. Denne malen antyder omfanget av kartleggingen av biologisk mangfold og hvilke organismegrupper som skal prioriteres. Rådgivende Biologer AS, som har utarbeidet biologisk mangfoldrapporten for konsesjonssøknaden, har fulgt malen fra NVE. De har i tillegg utført en undersøkelse av kryptogamfloraen som er mer detaljert enn i mange andre tilsvarende saker. Når det gjelder sopp og insekter, er malen fra NVE også fulgt. Adulte insekter på land registreres sjeldent i småkraftsaker. Sopp ble sett etter under befaringen og ildkjuke ble registrert på gråor nær elveløpet. Sopp vil først og fremst kunne bli negativt påvirket i forbindelse med hogst og graving til vannveien, og i liten grad i forbindelse med redusert vannføring. Området der vannveien er planlagt går gjennom store hogstfelter og områder med ung skog etter hogst, nesten uten læger. Å registrere sopp i et slikt omfang som antydes av FH er uvanlig i småkraftsaker. Det vises videre til eget kapittel på side 26 i biologisk mangfoldrapporten, der usikkerheten i detaljeringsnivå diskuteres.

- 2) FH skriver at «hele Hovdas bekkekløftkompleks fra Nedre Hemmeldalen til Syljubekkoia, inkludert strekningen for det omsøkte tiltaket, er av nasjonal verdi».*

Kommentar:

Både den store bekkekløften oppstrøms tiltaket - Hovda-Hemla - og den i Syljubekkoia er av nasjonal verdi, men vassdraget mellom og bekkekløften som nylig ble kartlagt er ikke det (jf. verdisettingen).

Bekkekløften som ble kartlagt i forbindelse med den nye konsekvensvurderingen har fått B-verdi. Den er, sett i forhold til bekkekløftene registrert av Reiso (2008), betydelig mindre, består mest av vertikale bergvegger og inneholder fattige vegetasjonstyper og få skogsverdier. De fem registreringene av trådrag (VU) trekker verdien opp til «viktig» (B-verdi). FH referer i sin høringsuttalelse til et «bekkekløftsystem». Den berørte bekkekløften ligger ca. 2 km nedstrøms grensen til bekkekløften Hovda-Hemla og det omsøkte tiltaket berører ikke de to bekkekløftene som er av nasjonal verdi. Den nylig kartlagte bekkekløften vurderes derfor

utfra sin egen verdi og i forhold til tiltaket - ikke som en del av et tenkt system av bekkekløfter på en større geografisk skala.

3) FH skriver at en minstevannføring på 300 l/s sommertid og 200 l/s vinterstid er lite vann i et bredt og grunt elveløp og at på sommeren vil temperaturen kunne bli høy slik at dødelige nivåer lett vil bli nådd.

Kommentar:

Utbygger opplever at det er litt uklart hva FH mener med «dødelige nivåer». Når det gjelder akvatiske organismer, er det gjort undersøkelser i andre vassdrag som konkluderer med at en minstevannføring i samme størrelsesorden som er foreslått for Hovda er tilstrekkelig for å opprettholde et elveøkologisk mangfold: Matreelva i Hordaland slipper 200 l/s, Vassbygdelva i Aurland slipper 300 l/s og Storelva i Samnangervassdraget slipper 200 l/s på sommeren og 100 l/s på vinteren. I Storelva, som har en naturlig middelvannføring på ca. 12 m³/s, er det dokumentert vellykket gyting av laks med det beskrevne minstevannføringsregimet.

Når det gjelder konsekvensene av minstevannføring på den lille populasjonen av trådrag, må det understrekes at den planlagt utbygde strekningen har en midlere restvannføring på 400 l/s, hvorav nesten hele restvannføringen føres inn i Hovda oppstrøms strekningen der det ble funnet trådrag på bergveggen. Det er også foreslått andre avbøtende tiltak i konsesjonssøknaden, som terskel og reirkasser for fossefall.

4) FH skriver at kunnskapsgrunnlaget (jf. § 8 i naturmangfoldloven) er mangelfullt fordi det er lite opplysninger om sopp, insekter og akvatiske organismer.

FH skriver videre at kunnskapen er tilstrekkelig til å fastslå at bekkekløfta i Hovda er rødlistet på nasjonalt basis.

Kommentar:

Det vises til kommentar lenger opp om usikkerheten i detaljeringsnivå vedrørende sopp og insekter. Når det gjelder akvatiske organismer, ble det satt i gang en omfattende fiskeundersøkelse i Hovda i forbindelse med planendringssøknaden. Elva ble undersøkt ved hjelp av både dykking og elektrofiske og på tre forskjellige tidspunkter. Undersøkelsen konkluderer blant annet med at det er svært få og små potensielle gyteområder for eventuell ørret eller harr fra Glomma som vil påvirkes av tiltaket. Det at kraftstasjonen i planendringssøknaden er flyttet oppstrøms Syljubekkoia medfører at tap av potensielle viktige habitater for akvatiske organismer reduseres betraktelig.

I NVEs mal for registrering av biologisk mangfold i forbindelse med småkraftutbygginger står det at «dersom planene ikke omfatter slipp av minstevannføring skal konsekvenser for bunndyrfaunaen med vekt på rødlistearter vurderes». Planene for Hovda kraftverk omfatter slipp av minstevannføring. Det er dermed ikke forventet en egen undersøkelse av bunndyrfaunaen i konsekvensutredningen.

Alle kontinentale skogkløfter, som den som ble registrert under konsekvensutredningen i Hovda, er rødlistet og rødlistingen foregår på nasjonalt basis. Den aktuelle bekkekløften har B-verdi, «viktig» og rødlistekategorien er NT – «nær truet».

5) FH viser til § 9 i naturmangfoldloven og understreker behovet for at effekten av redusert vannføring på fuktighetskrevende kryptogamer dokumenteres i større grad. FH mener det ikke bør gis konsesjon før slik dokumentasjon foreligger.

Kommentar:

Det finnes lite kunnskap om effekten av redusert vannføring på fuktighetskrevende kryptogamer. Utbygger ønsker derfor å bidra til å øke kunnskapsgrunnlaget ved å følge opp populasjonen av trådrag dersom konsesjon gis; først ved å dokumentere størrelsen på populasjonen før utbyggingen starter, for deretter å følge den for eksempel hvert femte år for å se om det er forandringer.

6) FH skriver at det antas at det er den vanlige sommervannføringen som gir turbulens i vannet og som sikrer så høy luftfuktighet i kløfta at fuktighetskrevende arter finner livsvilkårene sine oppfylt der. FH anser derfor den avbøtende virkningen av en terskel i området der trådrag ble observert som usikker.

Kommentar:

Fordi det foreligger lite kunnskap om effekten av redusert vannføring på fuktighetskrevende kryptogamer, vil det nødvendigvis være en viss grad av usikkerhet knyttet til effekten av avbøtende tiltak, noe som FH selv uttrykker ved å skrive «det antas at».

En terskel ble foreslått som avbøtende tiltak i det opprinnelig omsøkte prosjektet. Her var det mer usikkerhet knyttet til terskel som avbøtende tiltak fordi elva der er mer hurtigflytende. I området der bergveggen med trådrag ble observert i det nye prosjektet, danner elva en rolig kulp (se figur 8 i biologisk mangfold-rapporten) og usikkerheten rundt effekten av en terskel her er derfor mindre.

Bygging av terskler fremheves som avbøtende tiltak for naturtypen bekkekløft av Gaarder mfl. i rapporten «Revisjon av vassdragskonsesjoner, hensyn til verdifulle naturtyper» (2013).

7) FH viser til § 10 i naturmangfoldloven (økosystemtilnærming og samlet belastning) og skriver at Glommavassdraget i Hedmark allerede er sterkt utbygd for kraftproduksjon og at en utbygging av Hovda ikke bør tillates grunnet den samlede belastningen.

FH viser videre til egne uttalelser til konsesjonssøknadene for Kverninga og Neta kraftverk, som begge har fått konsesjon, og som begge har bekkekløfter med kjent forekomst av trådrag i tiltaksområdet. FH skriver at konsesjonen for Neta ikke ble påklaget blant annet fordi det dreide seg om «ei begrenset kløft med marginal forekomst av fuktighetskrevende arter». FH skriver videre at i motsetning til de to ovennevnte sakene dreier den forliggende søknaden seg om en begrenset strekning i et stort bekkekløftsystem av nasjonal verdi.

Kommentar:

Deler av Glommavassdraget er utbygd med vannkraft, men i området rundt Hovda er den samlede belastningen relativt liten. De nærmeste eksisterende/omsøkte kraftverkene ligger henholdsvis 20 km nord og ca. 10 km øst for Hovda. Nabovassdragene, Imsa og Åsta, vernet iht. verneplan for vassdrag.

Det vises til utbyggers kommentar til FH i punkt 2. Utbygger mener at det samme argumentet som ble brukt i konsesjonssaken for Imsa kraftverk, kan brukes i konsesjonssaken for Hovda. Altså, at det er konsekvensene for en begrenset kløft med forekomst av fuktighetskrevende arter som skal vurderes.

Avslutningsvis er det verdt å nevne at i og med at den opprinnelige konsesjonssøknaden for Hovda kraftverk fikk avslag, og utbygger lot være å bruke klagemuligheten, er bekkekløftene

Hovda-Hemla og Syljubekkoia S, med trådragg og andre fuktighetskrevenne arter, i praksis beskyttet mot vannkraftutbygging.

Forum for natur og friluftsliv Hedmark:

Forum for natur og friluftsliv Hedmark (FNF) frarår at Hovda kraftverk bygges.

Begrunnelsen berører temaene rødlistearter, planter, dyr, fugl, villrein, fisk, friluftsliv og samlet belastning. Utbygger kommenterer utvalgte punkter under:

- 1) *FNF skriver at prosjektet vil ha negative konsekvenser for blant annet trådragg og fossefall.*

Kommentar:

Når det gjelder utbyggingens konsekvenser for trådragg, vises det til kommentarer til høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Hedmark. Når det gjelder fossefallet, vil tiltaket bare berøre en avgrenset del av vassdraget, men for å avbøte på eventuelle negative konsekvenser for fossefallet, er det foreslått fra utbygger å sette opp reirkasser på strategiske plasser langs utbyggingsstrekningen.

- 2) *FNF skriver at tiltaket ligger i nærområdet til Hemmeldalen naturreservat og at randsonene rundt vernede områder må forvaltes på en forsvarlig måte fordi inngrep og bruk i tilgrensende områder kan påvirke verneverdiene i verneområdet.*

Kommentar:

Tiltaksområdet ligger ca. seks km. vest for grensen til Hemmeldalen naturreservat, i et område som allerede er preget av skogsdrift, veger og spredt bebyggelse. Det er usannsynlig at en eventuell utbygging vil påvirke naturreservatet.

- 3) *FNF skriver at Hovda er ei viktig gyteelv for både ørret og Harr fra Glomma.*

Kommentar:

Omfattende undersøkelser utført av erfarne konsulenter konkluderer med at den omsøkte utbyggingsstrekningen i dag i liten grad fungerer som gyte- eller oppvekstområde for harr eller storørret.

- 4) *FNF skriver at «området er viktig for friluftslivet i Åmot, siden det er en del av få områder uten større tekniske inngrep».*

Kommentar:

Influensområdet til den omsøkte utbyggingen ligger ikke i et område uten større inngrep, og konsekvensen av tiltaket for temaet friluftsliv vurderes som liten. Det vises til kapittel 3.9 «Landskap og inngrepsfrie naturområder» og kapittel 3.14 «Brukerinteresser» i planendringssøknaden.

Hedmark fylkeskommune:

Hedmark fylkeskommune (HF) skriver at det ikke er nødvendig med en ny arkeologisk befarings, men at det må utvises forsiktighet når jordkabel i eksisterende skogsbilvei skal detaljplanlegges, slik at den ikke kommer i konflikt med et fredet fangstanlegg nær riksvei 3.

HF har ingen negative merknader til prosjektet og velger ikke å fraråde utbyggingen.

Kommentar:

Utbygger vil sørge for at tiltaket ikke kommer i konflikt med fangstanlegget, blant annet gjennom en tett dialog med Hedmark fylkeskommune.

Naturvernforbundet i Hedmark:

Naturvernforbundet i Hedmark (NH) er negative til en utbygging av Hovda kraftverk. De fleste momenter i begrunnelsen fra NH er allerede kommentert tidligere, med unntak av tiltakets påvirkning på villreinstammen i Rondane sør.

Kommentar:

Det finnes et kjent leve- og beiteområde for villrein i utkanten av tiltaksområdet, ned til ca. kote 330. Området er imidlertid allerede berørt av menneskelige inngrep, noe som gjør at reinens bruk av området er begrenset. Mye av det viktige kalvingslandet til villreinen ligger innenfor Hemmedalen naturreservat, og vil ikke påvirkes av utbyggingen. For kommentar til andre punkter i høringsuttalelsen fra NH, vises det til utbyggers kommentar til Fylkesmannen i Hedmark og Forum for natur og friluftsliv i Hedmark.

Stor-Elvdal kommune:

Stor-Elvdal kommune skriver at endringene i planendringssøknaden gjør at prosjektet fremstår med mindre negativ påvirkning på miljø. Kommunen anser at tiltaket er i tråd med satsningen på miljøvennlig produksjon og stiller seg positive til utbyggingen av Hovda kraftverk. Tiltaket beskrives også som sentralt for kommunens målsetning om fullstendig egenoppdekning av kraft innen 2018.

Kommentar:

-

Åmot kommune

Åmot kommunestyre stiller seg positive til det reduserte utbyggingsalternativet av Hovda.

Kommentar:

-

Åmot jakt og fiskeforening:

Åmot jakt og fiskeforening er negativ til en utbygging av Hovda kraftverk og bruker de samme argumentene som Naturvernforbundet i Hedmark.

Kommentar:

Det vises til utbyggers kommentar til Naturvernforbundet i Hedmark.

Innsigelse

Fylkesmannen i Hedmark har fremmet innsigelse til det reduserte prosjektet. NVE og Fylkesmannen har avholdt innsigelsesmøte, som telefonmøte, den 8.12.2014. NVE har skrevet et referat fra møtet som er forelagt Fylkesmannen og godkjent. Møtereferatet er i sin helhet gjengitt under:

«Innledning:

NVE orienterte om innsigelsesretten og ba om en utdyping av hvilke forhold som er avgjørende for at Fylkesmannen har fremmet innsigelse til planendringssøknad om bygging av Hovda kraftverk. NVE ba samtidig om en vurdering av om prosjektet kan tilpasses på en slik måte at Fylkesmannen kan trekke innsigelsen.

Fylkesmannen redegjorde for tre punkter som er avgjørende for at det fremmes innsigelse i saken:

1. Det finnes 5 nasjonalt viktige kløfter i Hedmark hvor Hovda er en av dem. Kløftene i Hovda har fått verdi 5 på en skala fra 1-6. Påvirkning av to viktige registrerte kløfter i Hovda var avgjørende for at FM gikk imot den opprinnelige søknaden. Planendringen er tilpasset slik at det ikke blir konflikt med disse. Biologisk mangfold undersøkelsene til den nye søknaden viser imidlertid at det er nok en kløft på denne strekningen som man tidligere ikke hadde dokumentert. Denne blir påvirket av en ev. utbygging. Det er mangelfulle opplysninger om den da den ikke er godt nok undersøkt. Hensynet til biologisk mangfold i et nasjonalt viktig bekkeløftsystem, som helhet i Hovda, er avgjørende for innsigelsen.

2. Det er mange inngrep i Hedmark og flere viktige bekkeløfter er blitt berørt ved tidligere kraftutbygging.

3. En nylig publisert NIVA-rapport konkluderer med at fiskeutsettinger i Glomma som avbøtende tiltak for kraftutbygging ikke har gitt ønsket effekt. Det vil i fremtiden fokuseres på å forbedre gyte- og oppveksthabitat i stedet for utsetting. Sideelvene til Glomma, herunder Hovda, blir i større grad enn tidligere vurdert som viktige som gyte og oppvekstområder for fisk. FM er også usikker på om det fastsatte vandringshinderet for fisk i rapport fra Norconsult faktisk er et vandringshinder.

Ev. avbøtende tiltak eller justeringer:

Det ble en diskusjon rundt minstevannføring og betydningen av fuktighet for arter tilknyttet kløftemiljøet bl.a. trådragg. NVE opplyste om at det er et forholdsvis stort restfelt der mesteparten av tilsiget kommer fra en bekk som løper sammen med Hovda like oppstrøms bekkeløften. Minstevannføring kan også tilpasses vekstsesongen for fuktighetskrevende arter. Det ble påpekt fra FM sin side at det var mangelfull kunnskap om virkningene for fuktighetskrevende arter ved vannkraftutbygginger og at det burde vært gjennomført flere etterundersøkelser. NVE viste til et prosjekt i Voss kommune i Hordaland der man skal sammenligne en bekkeløft som skal utbygges med et referansevassdrag i området for å se utviklingen. NVE informerte samtidig om muligheten FM har til å kreve etterundersøkelser etter vilkårene i en ev. konsesjon.

Fylkesmannen kan vanskelig se at prosjektet kan justeres og tilpasses på en slik måte at innsigelsen kan trekkes. I så fall må prosjektet, ifølge FM, justeres såpass ned at bare halvparten av vannmengden vil bli benyttet i kraftverket.

Oppsummering: NVE tok innspillene til orientering. Dersom det blir gitt en konsesjon til prosjektet vil Fylkesmannen i Hedmark sin innsigelse følge saken videre til departementet for endelig avgjørelse. Dette er forutsatt at vedtaket ikke er justert på en slik måte at Fylkesmannen trekker sin innsigelse.»

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 160 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 4,76 m³/s. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende vårflo og enkelte flomtopper gjennom sommer og høst. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 0,67 og 0,22 m³/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 0,29 m³/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 8,5 m³/s og minste driftsvannføring 0,2 m³/s. Det vil bli installert to francisturbiner. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 300 l/s i perioden 01.05 til 30.09 og 200 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 66 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende ca. 179 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 300 l/s om sommeren og 200 l/s om vinteren, vil store deler av vannføringen like nedstrøms inntaket komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 41 dager i et middels vått år. I et middels år vil vannføringen i 24 dager være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 400 l/s ved kraftstasjonen. Størstedelen av dette tilsiget kommer fra bekken, som renner sammen med Hovda like oppstrøms den registrerte bekkekløften som har fått B-verdi.

Ved innstallering av to turbiner, der den minste utnytter lave vannføringer, vil det i store deler av året bare gå minstevannføring i tillegg til restfeltets bidrag. Den foreslåtte minstevannføringen er i tillegg relativt lav sammenlignet med sesongmessige lavvannføringer. NVE mener derfor det må vurderes en høyere minstevannføring for å ivareta viktige allmenne interesser ved en ev. konsesjon.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Naturmangfold

Naturtyper med tilhørende arter

Hovda er en sideelv til Glomma hvor det er registrert to nasjonalt viktige bekkekløfter under en omfattende registrering i bl.a. Hedmark i 2007 utført av Biofokus. Det er registrert totalt 5 nasjonalt viktige bekkekløfter i Hedmark. Kløftene i Hovda utgjør samlet en av disse, som sammen med Rogna, Eldåa, Trya nedre (Stor-Elvdal) og Søndre Bjøråa utgjør de fem kløftene i Hedmark som fikk nest høyeste verdi (5) på en skala fra 0 til 6. Bekkekløften i Eldåa utgjør 3085 daa og utgjør det største bekkekløftlandskapet i Hedmark.

NVE avsto opprinnelig søknad om bygging av Hovda fra kote 382 til kote 249 på bakgrunn av konflikt med bekkekløftene med tilhørende fuktighetskrevende rødlistede arter. I «Bakgrunn for vedtak 9/2012» vurderte NVE den opprinnelige søknaden slik: *«NVE mener de negative konsekvensene i hovedsak er knyttet til vassdragets verdi for biologisk mangfold. Kløftemiljøet i Hovda er ansett som nasjonalt viktig og er ett av fem områder i fylket som er registrert med denne verdien. Utbyggingen vil berøre en svært viktig bekkekløftlokalitet med en fuktighetskrevende rødlisteart, samt deler av en større bekkekløftlokalitet som også er gitt verdien svært viktig.»* Søker har justert prosjektet slik at det ikke lenger er i konflikt med kløftene.

Det ble under registreringer knyttet til endringsmeldingen registret ytterligere én bekkekløft i Hovda. Per G. Ihlen hos Rådgivende biologer som gjennomførte karleggingen hevder at *«denne er så liten at den på avstand er vanskelig å oppdage. Den har derfor vært oversett av Ihlen & Hellen (2010) og trolig også Reiso (2008)»*. Bekkekløften blir vurdert som regionalt viktig (B-verdi), basert på følgende verdivurdering: *«At den er liten i utstrekning og ikke inneholder spesielle skogverdier, gjør at verdien trekkes ned. Forekomstene av trådragg trekker verdien opp»*. Bekkekløften er avgrenset til et 150 meter langt parti bestående av relativt lave (15-20) meter høye vertikale bergvegger like nedenfor samløpet med bekken.

Fylkesmannen i Hedmark fremmer innsigelse til prosjektet primært på bakgrunn av Hovda som bekkekløftsystem, og at det er viktig å sikre sammenhengende bekkekløftøkosystemer i Hedmark for å gi truede arter med særlige økologiske krav overlevelseshemmeligheter. FNF, Åmot Jakt og Fiskeforening og Naturvernforbundet går også imot prosjektet bl.a. på bakgrunn av konflikten knyttet til bekkekløftsystemet i Hovda.

Bekkekløfter er en naturtype Norge kan sies å ha et spesielt ansvar for fordi vi har mange av dem sammenlignet med resten av Europa. Bekkekløft er en prioritert naturtype i DN's håndbok 13 om naturtyper som er spesielt viktige for biologisk mangfold. Trådragg er en art som kan betraktes som en signalart i bekkekløfter på Østlandet. Hovedutbredelsen i Norge er indre deler av Østlandet og Trøndelag. Under den omfattende registreringen i 2007 ble det registrert 17 trådraggforekomster i Hedmark og 25 i Oppland i tillegg til den nå nye registreringen (Ihlen 2012), som omfatter *«fem forekomster av laven trådragg (Ramalina thrausta) på en bergvegg i øvre del av avgrenset bekkekløft»*.

Trådragg trues, ifølge Artsdatabanken, av hogst og inngrep som tørker ut habitatet. I Ihlen (2012) heter om trådragg at: *«Siden arten ble registrert på en nordvendt bergvegg i den avgrensede bekkekløftens øvre del er det først og fremst redusert vannføring som er negativt for forekomstene, selv om de ble registrert et godt stykke fra elveløpet»*. Ihlen (2012) mener videre at bygging av en terskel vil opprettholde vanndekningen og trolig bevare forekomstene av trådragg.

Midt på planlagt utbygd strekning er det i tillegg registrert *«små fragmenter med»* gråor-heggeskog. Disse er imidlertid så små at de ifølge biologisk mangfoldrapporten knapt kan regnes som en naturtype. Det er registrert gubbeskjegg og sprikeskjegg begge nær truet (NT) på gran og furu langs elva like nedenfor inntaksområdet. Ihlen (2012) hevder i rapporten at *«gubbeskjegg (NT) og sprikeskjegg (NT), er mest utsatt for skogbruk og delvis også luftforurensninger [...], og siden det ikke skal hugges her, har tiltaket ingen negativ virkning på disse forekomstene.»* NVE deler denne vurderingen knyttet til de to artene.

Den 20.12.2011 ga NVE konsesjon til bygging av Kverninga kraftverk i Rendalen kommune. På berørt strekning ble det registrert en bekkekløft med verdi B der trådrag også ble registrert. NVE la der vekt på forholdet til trådrag, men i det tilfellet mente NVE at tett skog i kløfta bidro sterkt til fuktighet. Det kan ikke sies å være tilfelle for den registrerte bekkekløften i Hovda. Her er det relativt lysåpent, og kløften ligner noe på en registrert bekkekløft på berørt strekning for Neta kraftverk, som det ble gitt konsesjon til 16.1.2013. Her vurderte NVE det slik at tilstrekkelig med minstevannføring var avgjørende for å kunne gi en konsesjon. NVE mener kløften i Hovda har en utforming som trolig ikke gir naturtypen særlig høy verdi, men at en registrering av trådrag hever verdien noe. Dette er også Ihlens vurdering i biologisk mangfoldrapporten. Den er i likhet med kløften i Neta liten og relativt eksponert. NVE mener derfor at en økt minstevannføring i vekstsesongen for fuktighetskrevende arter vil være et viktig avbøtende tiltak ved en ev. konsesjon.

I den opprinnelige søknaden vurderte vi de to kjerneområdene som viktigst i Hovda og vi ga området som nå er planlagt utbygd følgende karakteristikk. *«Mellom de to kjerneområdene ligger en strekning på om lag 2 km med sterkt hogstpåvirket skog uten kløftepreg.»* Vi kan vanskelig se at denne delen kan knytte sammen de to kjerneområdene slik at Hovda fremstår som en helhetlig bekkekløft. Avstanden mellom disse områdene er såpass lang og mellompartiet er av en helt annen karakter, slik at vi vurderer de to kjerneområdene til å være separate lokaliteter. Vi synes dermed ikke at det nye prosjektet fragmenterer et kløftemiljø, og er enig med Blåfall i at området mellom de to kjerneområdene ikke innehar nasjonale verdier. En ev. utveksling av arter mener vi i så fall kan være aktuell mellom den nyregistrerte kløften i nedre del av tiltaksområdet og Syljubekkoia S. Hovda-Hemla ligger etter vårt syn for langt unna samt at mellompartiet er hogstpåvirket uten kløftepreg.

Flere høringsparter mener at minstevannføringen som er foreslått i søknaden er for lav. Samlet resttilsig er beregnet til om lag 400 l/s i gjennomsnitt. Bekken, som renner inn i Hovda like oppstrøms bekkekløften, bidrar med mesteparten av resttilsiget på planlagt utbygd strekning. Denne bekken vil gi et viktig bidrag til økt luftfuktighet i kløften etter en ev. utbygging. En høyere minstevannføring i vekstsesongen for fuktighetskrevende arter er et tiltak NVE mener vil gi effekt for fuktmiljøet i kløften. Det er trolig turbulens i strykpatriet øverst i kløften som er avgjørende for fuktigheten i kløften og en tilstrekkelig minstevannføring vil sammen med tilsig fra det betydelige restfeltet bidra positivt til å opprettholde dette.

I naturtypebeskrivelsen kommer det frem at Hovda her utgjør en stor og stilleflytende kulp, og at en terskel for å beholde vanndekningen og dermed luftfuktigheten, trolig vil være et godt avbøtende tiltak. Den foreslåtte terskelen, som skal heve vannspeilet inn i den registrert bekkekløften er et tiltak foreslått i miljørapporten vedlagt søknaden, med en henvisning til avbøtende tiltak knyttet til sterkt regulerte vassdrag der vilkårene i konsesjonen nå kan revideres. Her mener NVE at utgangspunktet er såpass ulikt at det ikke uten videre vil være aktuelt med slike tiltak. NVE mener likevel det vil være enklere å vurdere behovet for en slik terskel etter en ev. utbygging. Dette forholdet kan da enten avgjøres mot slutten av byggeperioden etter en ev. konsesjon eller som senere pålegg etter post 5 i vilkårene etter en ev. utbygging.

Fylkesmannen påpeker i høringsuttalelsen at kunnskap om virkninger om effektene på bekkekløftmiljøer og tilhørende arter er lite dokumentert, og videre i innsigelsesmøtet at det burde vært gjennomført etterundersøkelser flere steder. NVE vil opplyse om at Fylkesmannen og Miljødirektoratet i alle konsesjoner gitt etter vannressursloven har anledning til å gi pålegg om dette i medhold av standard konsesjonsvilkår.

NVE mener det er helt avgjørende for en ev. konsesjon at de to kjerneområdene Syljubekkoia S. og Hovda-Hemla ikke blir berørt ved en ev. utbygging. Gitt slike krav og nødvendig minstevannføring er tiltaket etter vårt syn akseptabelt med tanke på påvirkning på naturtypen bekkekløft.

Andre arter

Ørret og harr

Ørret og harr er undersøkt spesielt med tanke på ev. konflikter med en redusert utbygging av Hovda slik som omsøkt. Det er ikke dokumentert storørret på strekningen, og det er påvist vandringshinder for fisk like ovenfor planlagt kraftstasjon. NVE er i likhet med FM usikker på om vandringshinderet er et absolutt vandringshinder. Det er uansett ikke dokumentert at øvre del av Hovda har betydning for vandrede arter av ørret og harr. Det blir imidlertid påpekt i høringen av søknaden at det til tider fiskes relativt stor ørret i Hovda uten at det er spesifisert nærmere hvor dette fisket har foregått.

Fylkesmannen opplyser om at det nå fokuseres på å forbedre gyte- og oppveksthabitat i stedet for utsetting av fisk i regulerte vassdrag. Sideelvene til Glomma, herunder Hovda, blir derfor i større grad enn tidligere vurdert som viktige som gyte og oppvekstområder for fisk. FM mener at foreslått minstevannføring med 300 l/s om sommeren og 200 l/s om vinteren er for liten, og at det kan oppstå «dødelige nivåer» med liten vannføring og høy temperatur om sommeren. Blåfall AS skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at den foreslåtte minstevannføringen er tilstrekkelig, og baserer begrunnelsen på eksempler fra 3 regulerte vassdrag, Storelva (Samnangervassdraget), Matreelva og Aurlandselva. NVE kjenner godt til de tiltak som er gjennomført i disse elvene, som har vært regulert i en lang periode. Vilklårene til konsesjonene for samtlige eksempler Blåfall viser til kan tas opp til revisjon innen 2022. I den forbindelse vil man kunne vurdere minstevannslippet og om det har virket tilstrekkelig etter hensikten. NVE mener det blir feil å sammenligne et urørt vassdrag som Hovda med tre sterkt regulerte vassdrag, der det ble gitt konsesjon i en tid da fokuset på og kunnskapen om miljøvirkninger ikke var like sentrale i vurderingene da det ble gitt konsesjon. Disse tre eksemplene, som bidrar med store samfunnsverdier kan heller ikke sammenlignes med en utbygging av et middels stort småkraftverk som Hovda. I eksemplene Blåfall viser til er minstevannføringen også satt i kombinasjon med omfattende elverestaureringer med ulike typer terskler samt at det er utført andre habitatforbedrende tiltak. Dette er tiltak som NVE mener det er lite aktuelt å gjennomføre i Hovda da det vil kunne ha negative konsekvenser for andre viktige interesser knyttet til biologisk mangfold.

NVE er enig i at foreslått minstevannføring er lav dersom den har til hensikt å virke avbøtende for ev. vandrede fisk fra Glomma. NVE mener likevel at strekningen trolig har begrenset verdi og at minstevannføring som ev. fastsettes for naturmiljø også vil ivareta hensynet til stasjonær fisk. NVE påpeker at Hovda nedenfor kraftverket uansett vil være uregulert da Hovda kraftverk bare vil utnytte det naturlige tilsiget uten magasinering av vann.

Villrein

ÅJF, Naturvernforbundet og FNF mener villreinen i Rondane kan bli negativt berørt da dens habitatbruk strekker seg helt øst mot Glomma. De mener også at kunnskapen om villreinens bruk av området og konsekvenser ved kraftutbygging er for dårlig og at et positivt vedtak i Hovda vil være i strid med «føre-var-prinsippet» i naturmangfoldloven. NVE kan ikke se at villrein er en sentral problemstilling i denne saken. En ev. konflikt mener vi vil være begrenset til byggeperioden. Det er i biologisk mangfoldrapporten foreslått å begrense anleggsperioden i den tiden det er mest villrein i området. NVE mener øvre del at tiltaksområdet til en viss grad kan påvirke villrein i anleggsperioden. Det vil derfor ved en ev. konsesjon være aktuelt å ta Rondane Villreinnemnd med på råd i forhold for

å kunne tilpasse anleggsarbeid og periode for aktivitet i området. NVE mener likevel at konflikt med villrein er beskjedent og ikke av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Hovda kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapporter fra denne søknaden og den forrige som ble avslått, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. Bekkekløftregistreringer utført av Biofokus i det nasjonale bekkekløftprosjektet er i tillegg lagt til grunn. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 8.12.2014. FM mener at kunnskapsgrunnlaget ikke er oppfylt. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Hovda kraftverk finnes det en avgrenset 150 meter lang bekkekløft hvor det er gjort funn av trådrag. En eventuell utbygging av Hovda mellom kote 358 og kote 295 vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5. Dette er under forutsetning av at minstevannføringen er tilstrekkelig høy i vekstsesongen for fuktighetskrevende arter (trådrag) og at det ikke gjennomføres fysiske inngrep i bekkekløften.

ÅJF, Naturvernforbundet, FNF og FM savner en vurdering av sumvirkninger ved bygging av mange småkraftverk i regionen. NVE har sett påvirkningen fra Hovda kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Bekkekløftregistreringer i Hedmark viser til 5 nasjonalt viktige bekkekløftsystemer. NVE mener at de viktigste verdiene i Hovda er ivaretatt med en reduksjon av prosjektet mellom kote 358 og kote 295. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jmfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Det er likevel viktig å presisere at dette er under forutsetning av at de to viktige bekkekløftavgrensningene, som det justerte prosjektet har tatt hensyn til, ikke blir berørt.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges avgjørende vekt. Denne vurderingen forutsetter en høyere minstevannføring, i vekstsesongen for fuktighetskrevende arter, enn det som er foreslått i søknaden

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap/friluftsliv/brukerinteresser

Tiltaket reduserer ikke inngrepsfrie naturområder. Det drives ifølge ÅJF noe fiske i Hovda. FM antar at området i begrenset grad blir brukt til friluftsliv, og opplyser om at det ikke er merkede stier eller løyper i området. ÅJF, Naturvernforbundet og FNF mener betydningen av friluftsliv og landskap i søknaden er undervurdert og at Turistforeningens løyper ikke går langt unna tiltaksområdet.

Kraftverket vil, ifølge søknaden i stor grad benytte eksisterende skogsbilveier og bare i begrenset grad utvide disse frem mot inntak og kraftstasjon. Det går ingen turstier på strekningen der vannveien er planlagt og den vil være godt trukket tilbake fra elveleiet. NVE kan ikke se at inngrepene vil ha vesentlig innvirkning på landskaps-, friluft- eller brukerinteressene i området med et mulig unntak av det fisket som drives på planlagt utbygd strekning, men vi vurderer likevel dette til å være begrenset.

Kulturminner

I forbindelse med den opprinnelige søknaden om bygging av Hovda kraftverk fra kote 382 til kote 249 ble det gjennomført en registrering av arkeologiske funn i området. Det ble da registrert fangstgroper ca. 1 km på nordøstsiden av den da planlagte kraftstasjonen. Hovda kraftverk er planlagt tilknyttet eksisterende nett rett sør for Søndre Sætre og dermed nær registrerte fangstgroper. Ved en ev. konsesjon må nettilknytningen skje i samråd med kulturminnemyndighetene slik at fangstanlegget ivaretas.

Konsekvenser av kraftlinjer

Kraftverket vil, foruten kryssing av Hovda med et 30 meter langt luftspenn, bli tilkoblet eksisterende nett via en om lag 2,6 km lang nedgravd rørgate langs eksisterende skogsbilvei. Tilknytningen for det reduserte prosjektet er vesentlig lengre enn opprinnelig prosjekt (0,4 km). NVE mener likevel omsøkt løsning for tilkobling er god og kan gjennomføres uten vesentlig betydning for naturmiljø. For kulturminner visere vi til omtale ovenfor.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Hovda kraftverk vil gi 11,4 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som vanlig for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Hovda kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

Det omsøkte prosjektet kommer ikke i konflikt med de to nasjonalt viktige bekkekløftene. NVE mener de negative konsekvensene ved bygging av Hovda kraftverk hovedsakelig er knyttet til den rødlistede arten trådrag og en regionalt viktig (B-verdi) bekkekløft. I vurderingen har NVE videre lagt vekt på at en utbygging av Hovda kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. NVE mener at ulempene kan avbøtes ved at det blir sluppet tilstrekkelig minstevannføring hele året, samt at man unngår fysiske inngrep i og nær de registrerte bekkekløftene. Under forutsetning av at de avbøtende tiltakene blir gjennomført mener NVE at konsekvensene kan reduseres i en slik grad at virkningene for allmenne og private interesser er akseptable.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Blåfall AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Hovda kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

Blåfall AS har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer en 30 meter luftlinje over Hovda og en 2600 m 22 kV nedgravd jordkabel til eksisterende linjenett.

NVE mener at det må vurderes tilpasninger av planlagt nedgravd kabel nær tilkoblingspunkt av hensyn til registrerte kulturminner (fangstgroper). Normalt bygges en slik linje som her i medhold av netteiers områdekonsesjon. Innenfor sin områdekonsesjon skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og ev. forsterkning for kommune, fylkeskommune, fylkesmann og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket.

Eidsiva Nett AS er områdekonsesjonær og kan stå for bygging og drift av anlegget. Vi finner det derfor ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Dersom Blåfall AS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

NVE har ikke gjort en grundig vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jmfør konsesjonsvilkårenes post 4.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til vegloven

Vi minner om Statens vegvesens merknader om at detaljer rundt kryssing av riksvei 3 blir tatt opp og avklart i forbindelse med egen søknad.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	4,76
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,288
5-persentil sommer	m ³ /s	0,670
5-persentil vinter	m ³ /s	0,224
Maksimal slukeevne	m ³ /s	8,5
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	179
Minste driftsvannføring	m ³ /s	0,2

Søker har foreslått en minstevannføring på 300 l/s i perioden 1.5 til 30.9 og 200 l/s resten av året. Denne minstevannføringen mener vi i likhet med flere av høringspartene er for lav.

På grunn av en bekkekløft med tilhørende fuktighetskrevenne trådrag mener vi det er viktig å sikre en noe høyere minstevannføring i vekstsesongen for fuktighetskrevenne arter. Denne minstevannføringen er også positiv for ørret og harr i Hovda.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på 700 l/s i tiden 1.5 til 30.9 og 200 l/s resten av året. I forhold til søknaden vil dette gi en redusert produksjon på 0,5 GWh/år, basert på energiekvivalent oppgitt i søknaden. Samlet produksjon vil da bli på 10.9 GWh/år. Etter vårt syn er ikke denne reduksjonen avgjørende for økonomien i prosjektet.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor på Hamar og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er

bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet og at kostnadsfordelingen er avklart, jamfør våre merknader under avsnittet ”Forholdet til energiloven”.

Forutsetningen for konsesjon er et at det ikke forekommer inngrep i bekkekløftene Hovda-Hemla og Syljubekkoia S.

Adkomst til inntak og kraftstasjon må plasseres slik at hensynet til bekkekløftmiljøene ivaretas. Inntaket må legges så lavt at det ikke forekommer vannstandsheving innover i kløften, som vil kunne redusere turbulens og dermed fuktmiljøet i kløften.

Rondane Villreinemnd skal tas med på råd for tilpasning av anleggsperiode av hensyn til villrein.

Hovda kraftverk er planlagt tilknyttet eksisterende nett rett sør for Søndre Sætre og dermed nær registrerte fangstgroper. Ved en ev. konsesjon må nettilknytningen skje i samråd med kulturminnemyndighetene slik at fangstanlegget ivaretas. Vi viser ellers til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Nedenstående tabell søker å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for konsesjonen. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Valg av alternativ	
Inntak	Kote 358. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE. Inntaket skal ikke berøre bekkekløften, hverken fysisk eller ved vannstandsøkning.
Vannvei	Nedgravd rørgate
Kraftstasjon	Kote 295. Skal ikke berøre bekkekløft nedstrøms utløp.
Største slukeevne	8,5 m ³ /s
Minste driftsvannføring	0,2 m ³ /s
Installert effekt	3,6 MW
Antall turbiner/turbintype	2 francisturbiner
Vei	Skal ikke berøre bekkekløftmiljøet.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være

berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Etterundersøkelser etter post 5 punkt IV kan være aktuelt jf. Fylkesmannen sin kommentar i innsigelsesmøtet med NVE.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jamfør kulturminneloven § 8 (jamfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig. Søker og biolog som har gjennomført biologisk mangfold undersøkelser til søknaden mener det kan være aktuelt å vurdere en terskel ved utløpet av kulp i bekkekløften. Det vil være enklere å vurdere behovet for en slik terskel etter utbygging. NVE vil derfor ikke gi slikt pålegg på det nåværende tidspunkt

Øvrige forhold

Vedlegg

Kart

